SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 3. aprila 2008 *

V zadevi C-331/06,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Rechtbank te Amsterdam (Nizozemska) z odločbo z dne 27. julija 2006, ki je prispela na Sodišče 31. julija 2006, v postopku

K. D. Chuck

proti

Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, L. Bay Larsen, K. Schiemann, P. Kūris (poročevalec) in J.-C. Bonichot, sodniki,

* Jezik postopka: nizozemščina.

generalni pravobranilec: J. Mazák,
sodna tajnica: M. Ferreira, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 27. septembra 2007,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank E. Pijnacker Hordijk in S. J. H. Evans, odvetnika,

– za nizozemsko vlado H. Sevenster, zastopnica,

– za grško vlado K. Georgiadis, Z. Chatzipavlou in O. Patsopoulou, zastopniki,

– za italijansko vlado I. M. Braguglia, zastopnik, skupaj z W. Ferrante, avvocato dello Stato,

– za Komisijo Evropskih skupnosti V. Kreuschitz in M. van Beek, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. januarja 2008

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 48 Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti (UL L 149, str. 2), v različici, kot je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo (ES) št. 631/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 (UL L 100, str. 1, v nadaljevanju: Uredba št. 1408/71).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med K. D. Chuckom in Raad van Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank (upravni odbor sklada za socialno zavarovanje, v nadaljevanju: SVB) zaradi odločitve slednjega, da ne bo upošteval prispevkov za socialno varnost, ki jih je K. D. Chuck vplačal na Danskem, ker v času vložitve zahtevka za pokojnino ni stalno prebival v državi članici.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 V členu 2 Uredbe št. 1408/71 so določene osebe, za katere se uporablja ta uredba, pri čemer je v odstavku 1 določeno:

„Ta uredba se uporablja za zaposlene ali samozaposlene osebe in študente, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene ali več držav članic in ki so državljani ene od držav članic, ali osebe brez državljanstva, ali begunce, ki stalno prebivajo na ozemlju ene od držav članic, pa tudi za njihove družinske člane in njihove preživele osebe.“

4 Člen 10 Uredbe št. 1408/71 z naslovom „Odpoved pogoju stalnega prebivališča – učinek obveznega zavarovanja na povračilo prispevkov“ določa:

„1. Kadar ta uredba ne določa drugače, se denarne dajatve za invalidnost, starost ter za preživele osebe, pokojnine za nesreče pri delu ali poklicne bolezni ter pomoči ob smrti, pridobljene po zakonodaji ene ali več držav članic, ne morejo zmanjšati, spremeniti, začasno ustaviti, odvzeti ali zapleniti zaradi tega, ker prejemnik stalno prebiva na ozemlju druge države članice, kot je tista, v kateri se nahaja nosilec, ki je odgovoren za plačilo.

[…]“

5 Člen 48 Uredbe št. 1408/71 z naslovom „Zavarovalne dobe ali dobe prebivanja krajše od enega leta“ določa:

„1. Ne glede na člen 46(2) nosilcu v državi članici ni treba dodeliti dajatev za dobe, dopolnjene po zakonodaji, ki jo uporablja in ki se upoštevajo pri nastopu zavarovalnega primera, če:

– trajanje omenjene dobe ne znaša niti eno leto, in

– pod pogojem, da se po tej zakonodaji za to dobo ne pridobi pravica do dajatev. Pristojni nosilec v vsaki od držav članic upošteva dobe iz odstavka 1, za uporabo člena 46 (2), razen pododstavka (b).

2. Pristojni nosilec v vsaki od držav članic upošteva dobe iz odstavka 1, za uporabo člena 46 (2), razen [točke] (b).

3. Če bi uporaba določb odstavka 1 razbremenila odgovornosti vse nosilce zadevnih držav članic, se dajatve dodelijo izključno po zakonodaji zadnje od teh držav, po kateri so pogoji izpolnjeni, kot da bi bile vse zavarovalne dobe in dobe prebivanja, dopolnjene in upoštevane v skladu s členom 45 (1) do (4), dopolnjene po zakonodaji te države."

6 Člen 36(3) Uredbe Sveta (EGS) št. 574/72 z dne 21. marca 1972 o določitvi postopka za izvajanje Uredbe št. 1408/71 (UL L 74, str. 1, v nadaljevanju: izvedbena uredba) določa:

„Kadar ima vlagatelj zahtevka stalno prebivališče na ozemlju države, ki ni država članica, svoj zahtevek [za dajatve za starost] predloži pristojnemu nosilcu tiste države članice, katere zakonodaja je zanj veljala nazadnje."

Nacionalna ureditev

7 Člen 6(1) zakona o zavarovanju za starost (Algemene Ouderdomswet, v nadaljevanju: AOW) določa:

„V skladu s temi določbami se zavarujejo:

a) osebe s stalnim prebivališčem in

b) osebe brez stalnega prebivališča, ki so na podlagi plačanih poklicnih dejavnosti, ki jih opravljajo na Nizozemskem, zavezane za plačilo davka na dohodek in še niso dopolnile 65 let.“

8 Člen 7 AOW določa:

„V skladu z določbami tega zakona imajo pravico do starostne pokojnine:

a) osebe, ki so dopolnile 65 let in

b) so bile v skladu s tem zakonom zavarovane v obdobju med dopolnjenim 15. in 65. letom starosti.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

9 K. D. Chuck, britanski državljan, je na Nizozemskem delal in stalno prebival v obdobjih od 1. septembra 1972 do 1. aprila 1975 ter od 1. januarja 1976 do 31. decembra 1977. V devetih mesecih med tema obdobjema je delal na Danskem, kjer je plačeval prispevke za socialno varnost. Od 1. januarja 1978 stalno prebiva v Združenih državah. Ko je dopolnil 65 let, je pri SVB vložil zahtevek za starostno pokojnino.

10 SVB je K. D. Chucku priznal starostno pokojnino z dodatkom od decembra 2000, znižano za 90 %, za 45 let, ko ni bil zavarovan. Za izračun višine pokojnine ni upošteval zavarovalne dobe, dopolnjene na Danskem, ker K. D. Chuck ni več stalno prebival v Skupnosti in po mnenju SVB ne more zahtevati ugodnosti iz člena 48 Uredbe št. 1408/71.

11 K. D. Chuck je zoper to odločbo vložil ugovor, ki ga je SVB zavrnil z odločbo z dne 2. januarja 2002. K. D. Chuck je nato vložil tožbo pri Rechtbank te Amsterdam.

12 V njej zatrjuje, da bi bilo treba v skladu s členom 48 Uredbe št. 1408/71 za izračun zavarovalne dobe upoštevati tudi zavarovalno dobo, dopolnjeno na Danskem. Dejstvo, da v času vložitve zahtevka ni stalno prebival na ozemlju države članice, ne bi smelo vplivati na uporabo navedenega člena 48.

13 Rechtbank te Amsterdam je 27. julija 2006 prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba, če delavec v trenutku dopolnitve upokojitvene starosti stalno prebiva zunaj Skupnosti, uporabiti člen 48 Uredbe št 1408/71 enako, kot če bi zadevni delavec stalno prebival na območju Skupnosti?“

Vprašanje za predhodno odločanje

14 Predložitveno sodišče s tem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali člen 48(2) Uredbe št. 1408/71 pristojni instituciji zadnje države članice, v kateri je stalno prebival delavec državljan države članice, nalaga, da za izračun starostne pokojnine tega delavca, ki v času vložitve zahtevka za dodelitev te pokojnine prebiva v tretji državi, upošteva dobe, v katerih je delal v drugi državi članici pod istimi pogoji, kot če bi delavec še vedno stalno prebival na območju Skupnosti.

Stališča, predložena Sodišču

15 SVB meni, da Uredba št. 1408/71 zagotavlja pravice in dajatve le delavcem, ki se gibljejo znotraj Skupnosti, in da iz sodne prakse Sodišča ni mogoče sklepati, da lahko osebe, za katere se uporablja ta uredba, iz nje avtomatično izvajajo svoje pravice.

16 Dodaja, da bi bil v primeru vlagatelja zahtevka za pokojnino, ki stalno prebiva zunaj Skupnosti, zavezan uporabiti določbe člena 48 navedene uredbe le, če bi bilo mogoče dajatve, ki se seštevajo, izvoziti na podlagi člena 10 te uredbe. Slednji pa naj bi zagotavljal izvoz pokojnine le v drugo državo članico. To naj bi pomenilo, da danski organi niso dolžni izplačevati pokojnine v tretjo državo, torej bi bilo nelogično, da bi morali nizozemski organi na podlagi navedenega člena 48 upoštevati prispevke za socialno varnost, ki jih je K. D. Chuck vplačal na Danskem.

17 SVB poleg tega zatrjuje, da je glede na to, da pravo Skupnosti ne predvideva izvažanja takih dajatev, *a fortiori* iz njega nemogoče izpeljati pravico do izvoza seštevka dob, v katerih so se vplačevali prispevki, na podlagi člena 48(2) Uredbe št. 1408/71. Ta sklep naj bi potrjeval člen 7 Uredbe (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 166, str. 1).

18 Nizozemska vlada v podporo pritrdilnemu odgovoru na predloženo vprašanje navaja, da člen 42 ES vzpostavlja sistem, ki za spodbujanje prostega gibanja delavcem zagotavlja pravice do socialne varnosti. V ta namen ta člen na eni strani določa, da se za pridobitev in obdržanje pravice do dajatev seštevajo vse zavarovalne dobe zunaj nacionalnega ozemlja vsake države članice, na drugi strani pa, da se dajatve izplačujejo na celotnem območju Skupnosti. Poleg tega člen 36(3) izvedbene uredbe predpisuje postopek, ki osebam brez stalnega prebivališča v eni izmed držav članic omogoča vlaganje zahtevkov za starostno pokojnino.

19 Vendar pa nizozemska vlada v podporo negativnemu odgovoru na navedeno vprašanje ugotavlja, da je namen Uredbe št. 1408/71 spodbujanje prostega gibanja delavcev in njihovih družin znotraj Skupnosti, kar potrjuje tudi besedilo člena 42 ES, ki določa, da Svet Evropske unije sprejme ukrepe, ki osebam s prebivališčem na ozemlju držav članic zagotavljajo izplačevanje dajatev.

20 Nazadnje nizozemska vlada poudarja, da naj – tudi če bi bilo treba starostno pokojnino izračunati v skladu s členom 48(2) Uredbe št. 1408/71 – to ne bi pomenilo, da jo je mogoče izvoziti v tretjo državo in jo tam izplačati. Tega vprašanja naj Uredba št. 1408/71 ne bi urejala in naj bi bilo izključno predmet nacionalne zakonodaje.

21 Komisija Evropskih skupnosti predlaga odgovor, v skladu s katerim je treba, če delavec v trenutku dopolnitve upokojitvene starosti stalno prebiva zunaj Skupnosti, člen 48 Uredbe št. 1408/71 uporabiti enako, kot če bi zadevni delavec stalno prebival na območju Skupnosti. Meni, da to, ali je stalno prebivališče na območju Skupnosti ali zunaj tega območja, ne vpliva na uporabo te določbe.

22 V zvezi s tem navaja, da iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je Uredba št. 1408/71 namenjena zgolj usklajevanju nacionalnih zakonodaj. Tako naj bi dopuščala različnost nacionalnih zakonodaj, ki ustvarjajo različne terjatve do posameznih nacionalnih institucij.

23 Poleg tega naj bi bila za uporabo teh pravil pomembnejša povezava med delavcem in socialnim sistemom določene države članice, kjer je bil zavarovan v določenem obdobju, kot pa kraj, kjer opravlja poklicno dejavnost.

24 Komisija zato sklepa, da bi, če bi sledili utemeljitvam SVB, načelu seštevanja, ki ga določa Uredba št. 1408/71, odvzeli precej učinkovitosti. Vendar pa naj ne bi nobena določba prava Skupnosti določala, da se socialne dajatve izplačujejo v tretje države. Način izplačevanja teh dajatev še vedno ureja nacionalno pravo.

25 Grška in italijanska vlada se v bistvu strinjata s stališčem Komisije. Prva od navedenih vlad opozarja tudi na pomembnost člena 36 izvedbene uredbe, ki ureja položaj vlagatelja, ki v času vložitve zahtevka za dajatve nima stalnega prebivališča na območju Skupnosti.

Odgovor Sodišča

26 Opozoriti je treba, da je Sodišče presodilo, da člen 51 EGS (ki je postal člen 51 ES in po spremembi člen 42 ES) dopušča razlike med sistemi socialne varnosti držav članic in posledično tudi med pravicami oseb, ki delajo v teh državah (sodba z dne 7. februarja 1991 v zadevi Rönfeldt, C-227/89, Recueil, str. I-323, točka 12).

27 Uredba št. 1408/71 ne določa skupnega sistema socialne varnosti, temveč dopušča različne nacionalne zakonodaje in je namenjena zgolj njihovi uskladitvi (sodba z dne 5. julija 1988 v zadevi Borowitz, 21/87, Recueil, str. 3715, točka 23). Dopušča razlike med zakonodajami, ki ustvarjajo različne terjatve do posameznih institucij, do katerih je prejemnik neposredno upravičen na podlagi zgolj notranjega prava ali pa notranjega prava, ki se po potrebi dopolnjuje s pravom Skupnosti (sodba z dne 6. marca 1979 v zadevi Rossi, 100/78, Recueil, str. 831, točka 13).

28 Sodišče je razsodilo tudi, da je treba uredbe, sprejete za izvajanje člena 51 Pogodbe, razlagati glede na namen tega besedila, ki je zagotoviti najcelovitejšo mogočo svobodo gibanja delavcev v Skupnosti (glej sodbi z dne 12. oktobra 1978 v zadevi Belbouab, 10/78, Recueil, str. 1915, točka 5, in z dne 14. novembra 1990 v zadevi Buhari Haji, C-105/89, Recueil, str. I-4211, točka 20).

29 Uredba št. 1408/71 nedvomno ne ureja izrecno primera, kot je ta v postopku v glavni stvari, kar zadeva vprašanje vpliva, ki ga ima kraj stalnega prebivališča zavarovanca v času vložitve zahtevka za starostno pokojnino na izračun njegovih pravic do pokojnine za obdobja, v katerih je delal v različnih državah članicah.

30 Člen 2 navedene uredbe njeno uporabo pravzaprav navezuje le na izpolnjevanje dveh pogojev, in sicer da je delavec državljan ene od držav članic (ali oseba brez državljanstva, ali begunec, ki stalno prebiva na ozemlju ene od držav članic) in da zanj velja zakonodaja ene ali več držav članic.

31 Člen 10 iste uredbe pa pogoj stalnega prebivališča prepoveduje le med državami članicami.

32 Vendar pa skuša Uredba št. 1408/71, kot poudarja generalni pravobranilec v točki 44 sklepnih predlogov, cilj iz člena 51 Pogodbe doseči s preprečevanjem negativnih učinkov, ki bi jih – zlasti v primeru kariere delavcev migrantov, ki so prispevali v različne sisteme socialne varnosti – lahko imelo izvajanje pravice do prostega gibanja delavcev na dajatve iz socialne varnosti, ki jih uživajo delavci in njihove družine, in jim s tem zagotoviti pravno varnost, da bodo ohranili pokojninske pravice, nastale na podlagi njihovih prispevkov v pokojninske sisteme, tako kot delavec, ki ni izkoristil pravice do prostega gibanja v Skupnosti.

33 Člen 48 navedene uredbe s tem, da ureja seštevanje zavarovalnih dob, krajših od enega leta, dopolnjenih po zakonodaji ene države članice, in zavarovalnih dob, dopolnjenih v drugih državah članicah, prispeva k zagotavljanju delavčeve svobode gibanja med državami članicami.

34 Zato je treba ugotoviti, da tega člena 48, katerega uporaba sicer ni pogojena s krajem stalnega prebivališča delavca v času vložitve zahtevka za starostno pokojnino, ni mogoče razlagati tako, da postane zgolj zaradi selitve v tretjo državo in s tem povezane spremembe stalnega prebivališča vprašljiva pravica zadevne osebe do izračuna starostne pokojnine po pravilih iz tega člena.

35 Poleg tega iz besedila člena 36(3) izvedbene uredbe na eni strani izhaja, da lahko zahtevek za starostno pokojnino vloži tudi oseba, ki nima stalnega prebivališča v državi članici, na drugi strani pa, da je treba zahtevek predložiti pristojni instituciji tiste države članice, katere zakonodaja je za vlagatelja veljala nazadnje. Zakonodajalec Skupnosti je torej predvidel okoliščine, kot so v primeru K. D. Chucka, ki stalno prebiva v tretji državi in je kot nekdanji delavec plačeval prispevke v več državah članicah.

36 Iz zgornjih ugotovitev izhaja, da je treba za izračun starostne pokojnine delavca v okoliščinah, kot so v primeru K. D. Chucka, uporabiti načelo seštevanja dob, v katerih je delal v državah članicah, kot to določa člen 48(2) Uredbe št. 1408/71.

37 Poleg tega je treba poudariti, da zadnja zadevna država članica te pokojnine ni dolžna izplačevati na ozemlje tretje države.

38 Po zgledu generalnega pravobranilca je namreč treba poudariti, da čeprav člen 10 Uredbe št. 1408/71 določa iztožljivo pravico prejemati pokojnino v kateri koli državi članici Skupnosti, niti Uredba niti katera koli določba prava Skupnosti držav članic ne obvezuje, da izplačujejo pokojnine v tretje države. To pomeni, da ostaja praksa izplačevanja starostne pokojnine odvisna od določb nacionalnega prava države članice, katere institucija je zavezana izplačevati pokojnino.

39 Ob upoštevanju vseh zgoraj navedenih ugotovitev je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da člen 48(2) Uredbe št. 1408/71 pristojni instituciji zadnje države članice, v kateri je stalno prebival delavec državljan države članice, nalaga, da za izračun starostne pokojnine tega delavca, ki v času vložitve zahtevka za dodelitev te pokojnine prebiva v tretji državi, upošteva dobe, v katerih je delal v drugi državi članici pod istimi pogoji, kot če bi delavec še vedno stalno prebival na območju Skupnosti.

Stroški

40 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 48(2) Uredbe Sveta (EGS) št. 1408/71 z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti, v različici, kot je bila spremenjena in posodobljena z Uredbo (ES) št. 631/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004, pristojni instituciji zadnje države članice, v kateri je stalno prebival delavec državljan države članice, nalaga, da za izračun starostne pokojnine tega delavca, ki v času vložitve zahtevka za dodelitev te pokojnine prebiva v tretji državi, upošteva dobe, v katerih je delal v drugi državi članici pod istimi pogoji, kot če bi delavec še vedno stalno prebival na območju Skupnosti.

Podpisi